

Betreft: reactie commissiedebat digitalisering d.d. 30 september 2021

Geachte leden van de vaste commissie voor OCW,

Voor het commissiedebat over digitalisering in het onderwijs brengen we graag enkele punten onder uw aandacht die voor ouders van belang zijn. De punten in deze brief zijn mede tot stand gekomen op basis van signalen bij oudervereniging Balans, de Reformatorische Oudervereniging, de Onderwijs Consumenten Organisatie, de Stichting voor Werkende Ouders en het Netwerk van Ouderinitiatieven.

1. Omgang met gegevens

Na de inwerkingtreding van de AVG is het onderwijs druk aan de slag gegaan met gegevensbescherming. Overal zijn beleidsdocumenten en richtlijnen opgesteld. We zien echter dat er in de praktijk, op de scholen, nog vaak verkeerd wordt omgegaan met gegevens. De oorzaak is een beleid dat niet goed doorwerkt op de scholen. Dit gaat op drie gebieden mis: het onzorgvuldig delen van gegevens, onnodig vastleggen van gegevens en de beveiliging van gegevens.

- Onzorgvuldig delen van gegevens

Het probleem waar we de meeste signalen over ontvangen is de onzorgvuldige omgang met het delen van gegevens. Ook als het op bestuursniveau in orde lijkt te zijn met het beleid rond gegevensdeling en -bescherming, zien we dat het op de scholen zelf gebrekkig uitgevoerd wordt. We horen te vaak dat scholen onderling, samenwerkingsverbanden en andere instanties dossiers van kinderen rondmailen met (medische) gegevens, zonder de regels in acht te nemen. Dat heeft direct impact op een leerling. Het recht op een nieuwe start is daarbij belangrijk. Een jongen van 17 vertelde in een gesprek: "Iedereen die mijn dossier leest, leest als eerste dat ik jaren geleden een keer boos ben geworden op school en dat daar de politie bij is gehaald. Iedere professional die ik zie heeft dat in mijn dossier gezien. Ik ben die jongen niet meer, maar het achtervolgt me."

Er worden regelmatig gegevens gedeeld zonder aan ouders de verplichte toestemming te vragen. Er is een school voor speciaal onderwijs die 'voor de zekerheid' maar alle leerlingen heeft geregistreerd in de Verwijsindex risicojongeren (VIR). Ouders worden vaak helemaal niet of pas achteraf over dit soort situaties ingelicht. Bezwaar maken heeft dan geen zin meer.

Ouders kunnen in de praktijk nergens terecht als er onzorgvuldig met de gegevens van hun kinderen wordt omgesprongen. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft wachtlijsten van zes maanden en verwijst vaak door naar de Functionaris Gegevensbescherming (FG) van de school. Dat levert problemen op, zo vertelde een ouder: "Ik heb meerdere meldingen gedaan, maar steeds werd ik verwezen naar de FG van het schoolbestuur waar de klacht over ging." Er zijn ook scholen zonder FG en als deze er wel is, zijn de contactgegevens soms nergens te vinden.

Het is op schoolniveau vaak niet duidelijk wat er concreet wel en niet mag. Zou de Inspectie daar een rol in kunnen spelen?

Tekenend voor het beeld dat we de privacy te vaak uit het oog verliezen bij het delen van gegevens, is dat in de recente brief over afspraken bij samenwerking tussen onderwijs en (jeugd)zorg (Kamerstuk 31497-415) wordt geschreven over het verbeteren van de informatiepositie en de mogelijkheden voor gegevensuitwisseling, zonder dat privacy en

bescherming van gegevens wordt genoemd. Ook bij deze samenwerkingen, hoe complex ook, mogen we privacy niet uit het oog verliezen.

- **Onnodig vastleggen van gegevens**

Scholen leggen vaak onnodig gegevens van kinderen vast. Bijvoorbeeld bij de 'gezonde school', waar dan reguliere metingen en registraties van het gewicht plaatsvinden. Dit zonder er goed over na te denken wat het doel is, waar die gegevens blijven en wie daar mee moet instemmen. **Ouders moeten bij het aanmelden van hun kind allerlei informatie doorgeven, waarbij onduidelijk is waarom scholen dit vragen én wat ze er vervolgens mee doen.** De signalen waarbij wordt gevraagd naar het beroep en de afkomst van ouders springen het meest in het oog.

Ouders zien dat het vooral misgaat bij een overgang naar een andere school waarbij gegevens worden overgedragen. Er wordt bij een inschrijving vaak toestemming gevraagd om gegevens te mogen opvragen bij de vorige school, peuterspeelzaal of kinderdagverblijf. Dat klinkt logisch, maar er wordt niet altijd vermeld om welke gegevens het gaat en of ouders hier inzage in hebben. Het opslaan en delen van persoonsgegevens dient een duidelijk doel te hebben. Dat moet specifiek omschreven zijn. Bij een inschrijving een 'blanco cheque' tekenen, zonder een duidelijk doel kan dus niet. Wettelijk zijn zaken geregeld voor overgang van de ene naar de andere school, maar dat geldt anders voor bijvoorbeeld een kinderdagverblijf. **Op te veel scholen is dit niet specifiek omschreven.**

- **Beveiliging van gegevens**

Ouders hebben ook zorgen over de beveiliging van gegevens. **Is de digitale omgeving van de school wel voldoende beveiligd tegen diefstal of een blokkade van gegevens?** Scholen bezitten gevoelige gegevens van kinderen en hun ouders. We krijgen verschillende signalen van ouders waarbij hun kinderen zonder enige moeite op de schoolserver kwamen en in bureaubladen van leerkrachten konden kijken.

Als we willen dat het beleid rond gegevens ook echt het gewenste effect heeft op de scholen, moet de bewustwording en zorgvuldigheid op het gebied van privacy en gegevensdeling fors omhoog. Op dit moment moeten scholen hun privacyverklaring al actief communiceren bij elke wijziging, maar dat gebeurt weinig, waardoor ouders hier vaak niet van op de hoogte zijn. **Scholen moeten ouders actief informeren over gegevens, privacy en hun rechten.**

2. Afstandsonderwijs voor thuiszitters

Door corona moest het onderwijs plots digitaliseren. Voor die snelle omschakeling hebben we allemaal bewondering. Voor veel thuiszitters bood het afstandsonderwijs een grote kans. Zij vonden ineens weer aansluiting bij het onderwijs en hun leeftijdsgenoten. Helaas zien we nu al dat veel scholen dit weer laten vallen. Om te zorgen dat we deze leerlingen niet weer kwijtraken, moeten we **afstandsonderwijs voor thuiszitters snel en structureel regelen.** Dat zou landelijk, gecentraliseerd kunnen bij één expertorganisatie.

Als we dit op scholen zelf willen organiseren, moet er worden geïnvesteerd in voldoende kennis en middelen om online/hybride onderwijs te geven. Leraren moeten over de juiste materialen en vooral voldoende tijd beschikken. Huidige wet- en regelgeving werkt initiatieven van scholen tegen en beperkt de mogelijkheden. Zo dreigt een initiatief van Underground (onderdeel van Agora Roermond) voor afstandsonderwijs voor thuiszitters te worden afgekeurd vanwege de bekostigingsvoorwaarde dat extra ondersteuning alleen bekostigd mag worden in de eigen (of nabije) regio en niet via een andere locatie in het land, op afstand (online), verzorgd mag worden.

3. Digitale leermiddelen kosteloos beschikbaar stellen

In deze brief herhalen we graag nog het pleidooi om digitale leermiddelen zoals laptops en tablets kosteloos beschikbaar te stellen voor alle leerlingen. Goed werkende digitale leermiddelen zijn inmiddels onmisbaar, maar niet elk kind heeft deze ter beschikking. Ook de Grafische Rekenmachine (GR) is onmisbaar en kost veel geld. **Digitale leermiddelen moeten net als schoolboeken onder de Wet Gratis Schoolboeken komen te vallen en kosteloos beschikbaar worden gesteld voor kinderen.**

Ik wens u een goed debat.

Met vriendelijke groet,

Lobke Vlaming
Directeur-bestuurder Ouders & Onderwijs